

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sifre Kodesh

‘im targumim u-ve’urim mi-meḥabrim shonim

Mishle

Landau, Moses I. Landau, Moses I.

Prag, 594 [1833 oder 1834]

ן

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9155

ה

- (א) בְּנֵי לְחֵמְתִי הִקְשִׁיבָה לְתַבּוּנָתִי הַט־אֲזַנָּה: לְשָׁמֵר מִזְמוֹת וְדַעַת שְׁפָתַיָּךְ יִנְצְרוּ:
- (ב) כִּי נָפֶת תִּטְפֶּנָּה שְׁפָתַי זָרָה וְחָלַק מִשְׁמֵן חֶכְמָה:
- (ג) וְאַחֲרֵיתָהּ מָרָה כְּלַעֲנָה חֲדָה כְּחָרֵב פִּיּוֹת:
- (ד) רַגְלֶיהָ יִרְדּוּת מוֹת שְׂאוֹל צַעֲדֶיהָ יִתְמַכּוּ: אֲרַח חַיִּים פֶּן־תִּפְלֹם נַעַו מַעְגְּלָתֶיהָ לֹא תִדְעַ: וְעַתָּה בְּנִים שְׁמַעוּ־לִי וְאַל־תִּסְוְרוּ מֵאֲמַר־יָפִי: הִרְחַק מֵעֲלִיָּה דַרְכָּךְ וְאַל־תִּקְרַב אֶל־פֶּתַח בַּיְתָּהּ: פֶּן־תִּתֵּן לְאַחֲרִים הוֹדֶךָ וְשִׁנְתָּךְ לְאֲכֹזְרֵי: פֶּן־יִשְׁבְּעוּ זָרִים כַּחֶךְ וְעִצְבִּיָּךְ בְּבַיִת נְכָרֵי: וְנִהְמַת בְּאַחֲרֵיתָךְ בְּכָלוֹת בְּשָׂרְךָ וּשְׂאֵרְךָ: וְאָמַרְתָּ אֵיךְ שָׁנְאֵתִי מוֹסֵר וְתוֹכַחַת נֶאֱזַן לְבִי:

ה (ג) כי נופת תטופנה. לשון מתוק: שפתי זרה. אביקירסת: וחלק משמן חכה. ל' חך. (ה) רגליה יורדות מות שאול לעדיה יתמכו. ל' קורבה: (ו) אורח חיים פן תפלט. פן דרשוהו חכמים טלטל הקדוש ברוך הוא מתן שכרן של מלות ולא פראו כדי שלא יראה אדם מלכה שמתן שברה מרובה וידבק בה ויניח שאר המלות וזה פתרונו פדי שלא תפלט אורחות התורה אי זו ליקח ואי זו להניח לכך נעו מעגלותיה הניע הקדוש ברוך הוא פי' נתיבותיה ולא הודיעם זהו מדרש אגדה אבל לפי סדר המקראות שכתוב אחריו הרחק מעליה דרכך נראה שעדיין לא הפסיק בענין אשה הזונה וכן יש לפרש אורח חיים פן תפלט אל תשקל אורח חיים אבל אותה זרה לומר איזו לעשות זו או זו כי מעגלות הזונה נעו לשאול ולא תדע להזהר עד אשר תנוע ותפול: (ו) ועתה בנים שמעו לי. ואל תסוורו מאמרי פי: (ט) פן תתן לאחריים הודך. פן תפנה לנך לאלהים אחרים לתת להם תפארת הודך ושנך: ושנותיך לאכזרי. לשר גיהנם: (י) פן ישבעו זרים כחך. כנאי הבעל הגובין ממון בשקריהם ובפחזותם: ועלביך. ויגיעך שנעלבת וטרחת בו: בבית נכרי. בבית עכו"ם: (יא) ונהמת באחרייתך. סוף שתנהום באחרייתך: כמעט

ה

- (א) מיין זאָהן; מערקע אויף מיינען וויזען פֿאַרטראַג, ניגע דיין אָהר מיינער פֿערנינפֿטיגען לעהרע;
- (ב) דאַמיט דוא אויף נאַכדענקען אַכטעסט, אונד פֿערשטאַנד דינע ליפּפען בעוואַכע.
- (ג) האַניגזיים טרײַפֿעלן דיא ליפּפען דער פֿערוואַרפֿענען, איהר גוימען איזט זאַנפֿטער אַלס אַהל.
- (ד) דער ערפֿאָלג אַבער איזט ביטטער וויא ווערטוטח, שאַרף וויא צווישנידיגעס שווערדט.
- (ה) איהרע פֿיסע פֿיהרען צום פֿערדערבען, דיא העללע זעלבסט לייטעט איהרע שריטטע.
- (ו) דאַס זיא דען פֿפֿאַד דעס לעבענס ניכט ערוועהלע, אונד איהרע וועגע אַבאיררען אָהנע דאַס זיא עם מערקע.

* * *

- (ז) דרום איהר קינדער געהאַרבעט מיר, ווייכט ניכט אַב פֿאָן דען לעהרען מיינעם מונדעס.
- (ח) האַלטע דינען וועג פֿערן פֿאָן איהר, דאַמיט דוא איהרער הויזטהיר ניכט נאַהע קעממסט.
- (ט) דאַס דוא ניכט אַן פֿרעמדע דינע בליטהע פֿערגיידעסט, דינע שאַנסטען יאַהרע אַן איינע גרויזאַמע.
- (י) דאַס ניכט פֿרעמדע שוועלגען פֿאָן דינער מאַננעסקראַפֿט, דינע נערפֿען ניכט ערשאַפֿפֿען אים הויזע דעם ענטאַרטעטען.
- (יא) צו שפּעט זייפֿצעסט דוא דאַן, ווען קערפּער אונד גייסט דאַהין שווינדען,
- (יב) אונד רופֿסט: יאַך וואַרום האַבע איך בעלעהרונג געהאַסט,

אונד מיין הערץ צורעכטוויזונג פֿערוואַרפֿען;

וואַ

ה (א) בני, הנכון כמו שכתוב השלם רא"א שהתחלת הפרשה הזאת נמשכה על הפרשה שלפני' והמה דברי אבני החכם, ומפסוק ז' ואילך דברי החכם עלמולא שומעיו, ע"כ דבריו. ולזה יבוא כאן בני בסייד ולהלן בניס ברכיס.

(ב) לשמור, מדרך מליכות הספר הזה הוא כי הנשוא בחלק האחד יהי' גם הנושא בחלק השני ע"ד מושך עלמו ואחרת, וכן הכוונ' כאן לשמור מזמות ואז מזמות ודעת יגלרו שפתיך. ואבני תרגומי הפעול בלאן ימיד כפי לחות לשון אשכנזי, ובא יגלרו בזכריס גם מזמות ודעת נקבות כי זה דרך הלאן כאשר הערנו כבר. ואמר המליץ אס תשהר מחשבותיך ותלור דל שפתיך אז תיכל מאש' זרה אשר נפת תעפל' ובתרגום המיוחס לשבעיס זקנים בא בין שני פסוקי' האלה מאמר ואל תקשיב לערמת אשה כי נפת וכו'.

(ד) ואחריתה, מרה כנגד נופת; וכנגד שמן שינתן לרכך המכה כמה שנאמר ולא רכבה בשמן (ישעיה א' ו') אמר חרב פיות; (הו) רגליה, הכשדי תרגם ארס חיים סן תפלס באורחא דחיי לא דרכא מטלעלין

שגילתא ולא ידעה ע"כ. הנה לדעתו תפלס ותדע הוא לנקבה נסתרת ומוסב על האשה, ועל פיו בארתי שני הפסוקים האלה כפי הדרך אשר סליתי לי לעיל (פסוק ב') שהיא מושך עלמו ואחרת עמו, ושעורו מות ושאלו יתמכו לעדיה כלומר ינהלו אותה לנלתי תפלס אורח חיים ותבחר בו ולהיות מעגלותיה נעות ולא תדע, ומזה תבין תרגומי. (ו) ועתה, אחרי אשר זכר דברי מוסר אביו אמר לכן בניס שמעו לי כי רוח אבני ידבר בי ומלתו על לאוני, כי דוד עבד ה' ונעים זמירות ישראל היה כנגד מאד בעיני העם בפרט אחרי מותו.

(ח) ואל תקרב, תרגמתי הוי"ו אל ואל כמו למען, לשמור התולדה (דיא פֿאָלגערונג) כאשר יבין המשכיל. (טי) סן חתן, הנה האביונה תפירגס כוחות הנפש גם כחות הגוף, וכנגדס נאמרו שני הפסוקים האלה, כי על הרוחני אמר הודך שהנפש היא הוד ותפארת אדם ושנותיך המה ימי נעורים אשר בהם יקנה הנער שלמות והוא יכלה אותם בהבל, וכנגד הגוף אמר כחך ועלביך; ועלביך תרגמתי כדעת השלם רבי איצק אייכעל שהוא כמו ידך עלבוני (איוב י' ח') (וכפי' הראב"ע שם שהכוונה על מיתרי הגוף שכן הוראתו בלאן קדר) כי בזה נשלים אחדות המאמרים בכלל הענין. (יא) ושארך, לדעתי הכוונה על הנפש שהיא שארית האדם אחרי מותו, ומסכים זאת עם דברי נבי' פסוקים הקודמים כאשר יראה הקורא.

(יד) כמעט הייתי בכל רע. כפצע בני ובין גיהנם (כלומר בשביל דבר מועט הייתי עכשיו בכל רע שלא שמעתי לקול מורי שאלו שמעתי להם לא אירע בי כך רבי יוסף ק"א): (טו) שנה מים מבורד. מבור שנתן לך הקדוש ב"ה לחלקך היא תורת משה. בורד מים מכווסים ונוזלים מתוך בארד מים חיים כלומר תחלה במים מכווסים ולבסוף נובעין הם והולכין: (טז) יפצו מעינותיה חוצה. סוף שתקנה תלמידי ותורה הוראות ברבים וילא לך שם ברצונות עיר תפולנה פלגי מימך: (יז) יהיו לך לבדך. אתה לבדך תתכבד בהם ולא יחלוק אחר עמך לפי שאמר למעלה פן ישעו זרים כחך אמר כאן יהיו לך לבדך: ומתוך כך. (יח) יהי מקורך ברוך ושמת מאשת נעורך. היא החור' של אשת מנעורך: (יט) חשג' חמיד. ראיתי בדברי ר"מ הדרשן תשגה תעסוק תמיד והוא ל' ערבי והביא ראיה כמו לבקש שגויה לבקש עסק ולא ידעתי איפה נשנית. ורבותינו פירשו ל' משגה במשמעו בעבור אהבתה תהי' שוגג בשאר עסקך כי היא משמרת על שלך אמרו עליו על ר"א בן סדת שהיה דורש בשוק התזתין וסדינו מוטל בשוק העליון פעם אחת בא אדם א' ומלא נחש ברוך עליו: (כא) כי נכח עיני ה' דרכי איש וגו' מפלם. שוקל דרכיו ויודע כמה עונות וכמה זכויות בידו: (כב) עונותיו ילכדנו. כמו ילכדוהו: ובחבלי חטאתו יתמד. יתלה שהתלוי נתמד כחבל שהוא תלוי בה: (כג) הוא ימות באין מוסר. כשנל שלא לקח מוסר:

בני

(יג) ולא שמעתי בקול מורי ולא למדתי לאהפיתני אנני:
 (יד) כמעט הייתי בכל רע בתוך קהל ועדה:
 (טו) שתה מים מבורד ונוזלים מתוך בארד:
 (טז) יפצו מעינותיה חוצה ברהבות פלגי מים:
 (יז) יהיו לך לבדך ואין לזרים אהך:
 (יח) יהי מקורך ברוך ושמת מאשת נעורך:
 (יט) אילת אהבים ויעלתהן בדיה ירוך בכל עת באהבתה תשגה תמיד:
 (כ) ולמה תשגה בני בזרה ותחבק חק נכריה:
 (כא) כי נכח עיני יהוה דרכי איש וכל מעגלותיו מפלם:
 (כב) עונותיו ילכדנו את הרשע ובחבלי חטאתו יתמד:
 (כג) הוא ימות באין מוסר וברב אולתו ישגה:

(יג) ווארום אַטעטע איך ניכט אויף דיא שטיממע מיינער פֿיהרער,

אונד גאַב מיינען לעהרערן קיין געהער?

(יד) וויא שנעלל פֿערשטריקטע איך מיך, אין אַללעם בעזע, אים אַנגעוויכטע דער גאַנצען געמיינדע.

(טו) דאַרום טרינקע נור אים אייגענער ציסטערנע וואַססער, געניעסע נור וואַס אים אייגענעם ברונגען פֿליעסט,

(טז) דאַן ערגיעסען זיך דינע קוועללען נאָך אויסען, וויא ברייטע וואַססערשטרעמע;

(יז) אונד דינע געהערען דיר אַלליין,

אונד קיין פֿרעמדער האַט טהייל דאַראַן.

(יח) וואַלל דינע קוועללע געזענגעט זיין,

זאָ פֿרייע דיך נור מיט דינעם יוגענדווייבע.

(יט) זיא וויא דיר איין האַלדעם רעה, איינע ליעבליכע געמוזע, איהרע צערטליכקייט גניגע דיר צו יעדער צייט,

איהרע ליעכע ערגעטצע דיך שטעטס.

(כ) וואַרום מיינזאָהן! דיך מיט איינער פֿערוואַרפֿענען אַכגעבען? וואַרום איינע פֿרעמדע אומאַרמען?

(כא) דיא פֿאַרזעהונג האַט דען מענשען צום געראַדען וואַנ־דעל בעשטיממעט,

אונד זיינע שריטטע אַללע האַט זיא געמעסען;

(כב) אַכער דיא זינדען פֿאַנגען דען פֿרעפֿלער,

דיא באַגדע דעם לאַהטערם פֿערשטריקען איהן,

(כג) ער מום שטערבען דורך זיטטענלאַזיגקייט,

פֿאַן דער מענגע זיינער טהאַרהייטען איררע געלייטעט.

מיון

(יד) כמעט, לדעתי הכוונה כמעט הסרתי את אזני מלשמוע בלמודים הייתי בכל רע מעללים בחוק קהל ועדה כלומר בפרהסיא, כי הסירותי מסוה הנושה מעל פני. (טו) שחה, תארי המשל הזה איננו נכון לבארס היטיב, ואס גס צעיני בני קדם האמונים עלי חיק הטבע משלי כאלה לא לזר נחשבו, לנו אך לחכמה יחשב אס תאריש תאריש. — (טז) יפוצו מעיניהך, אלו הבני' כמ"ג הראב"ע. ברחבות, לדעתי אס שנחלף הכ"ף בבית או שנחסר כ"ף הדמיון ושעורו כרחבות, פלגי מים, שהס רחבים או כמים בפלגי דתבו והענין אחד. (יז) יהיו העינין שאס אתה תשמור בריחך עם אשת נעוריד גס היא כל תשטה מאחריך והבנים יהיו לך לבדך. (יח) יהי מקורך, תרגמתי מבנין התנאי אס תרלה שיהי מקורך ברוך תשמח אך באשת נעוריד והש"ס של מאשת כמו ביה"ת. (יט) אילת אהבים, מלת יהי בפסוק הקודם מושך אחרת עמו ושעורו יהי לך אילת אהבים וכו', ואס כי בא יהי זוכר, רבים נמוהו כנודע. ויעלח חו' יפה אמר

השלים רא"א כי יתכן שיעלת הוא מן עלה כי היעלה קל המרוץ ותעל הרים גבוניים; או נאמר כי אילת ויעלת המה מהמתהפכים כמו כשב וכנש ונחלפה האל"ף צעי"ן. והנה דימה המלך האשה הנשרה לאילת כמו שכתב הר"י עראמה על פסוק שני שדיך כשני עפרים תאומי לביה (שיר השירים ד' ה') לפי שהחיות האלה פראים הנה ולא יוכל איש לנגוע בהן, ע"ש. דדיה, אין ספק שהוא מענין ואס עשו דדי בתוליהן (יחזקאל כ"ג ג') אך כבר העיר השלם הנ"ל שלא יאות לתרגם באופן הזה בלשון אשכנז: תשגה, לשון התעסקות כמו וכל אנה בו לא יזכס (לקמן כ' א'). (כא כב כג) הכוונה בשלשה הפסוקים האלה לדעתי כן היא, עשה את האדם ישר ללכת בדרך הטוב אשר סס לפניו אך העונות והחטאים ילכדום ויוליכום בדרך עקלקלות, ובהשפלות הזאת חתם המלך את דברי מוסריו בפרשות הקודמות. ועתה נבאר הדברים לאחדים: כי נכח, תרגמתי ע"פ דעת הרד"ק שאמר בפרשים שענינו גס היושר והנכונה (ע"ש שהביא ע"ז ראיות ברורות). עיני ה', יחסר מ"ס השמוש מעיני ה' והוא כנוי להשגחה הנורא כנודע ושעורו מעיני ה' נכח דרכי איש ובאשר תרגמתי. ישגה, מענין משגה עור בדרך (דברים כ"ז י"ח) אך שסס בכבד וכאן בקל וא"כ הוא עומד, ושעורו שזכרונ מטאיו הוא הולך תועה. אולם להאליס הכוונה תרגמתי כאלו הוא יוכל ואין זה משגה.